

telefon předseda: 723 589 170
e-mail: mallorn.os@seznam.cz
http//:Starosta města Berouna,
sdělovací prostředkyV Praze dne 2.6.
~~6.2.~~2003

Věc: Těžba povodňových říčních nánosů v CHKO Český kras - tiskové sdělení č. 2

Vážení přátelé,

chceme tímto reagovat na prohlášení starosty města Berouna k diskusi na téma čištění dna řek (viz příloha) z minulého týdne. Navazujeme tím na naše tiskové sdělení ze dne 29.5.2003, které též připojujeme.

S politováním konstatujeme, že racionální otázka přiměřené těžby říčních sedimentů v CHKO Český kras se stává emoční bitvou, kde jsou podstatné otázky zatlačovány do pozadí výkřiky na téma „užovka nebo lidské životy“. Není nám zřejmé, zda za touto hysterií stojí neznalost a neinformovanost, politikaření či snaha prosadit stůj co stůj komerční zájmy těžících firem. Doufáme, že jde pouze o neznalost pana starosty, který je nedostatečně informován svými podřízenými, a že si pan starosta zjedná na úřadě nápravu. K opakovaným výkřikům o bezohledných ochráncích přírody, kterým je lhostejné lidské neštěstí a kladou užovky a velevrubu nad lidské životy, bychom měli pár pragmatických připomínek:

1. Jak jsme upozornili již v předchozím stanovisku, říční sedimenty mají okrajový význam při menších povodňových stavech do úrovně „desetiletých“ vod. Jestliže sedimenty, jež bylo navrženo odtěžit v oblasti kolem Karlštejna, činí 13 400 m³ v úseku cca jednoho kilometru, tak při průměrné šíři koryta řeky 63 m jde (jak si i žák 5. ročníku základní školy spočte) o průměrnou výši sedimentů 21 cm (Sedimenty sice nejsou uloženy rovnoměrně, ale v případě povodně by byly rozplavovány, a to úměrně výši povodňové vlny a její síle. Faktický vliv sedimentů by se tak ideálnímu plošnému rozložení velmi podobal). Vybagrování řeky tedy sníží při slabších povodních hladinu vody maximálně o 21 cm. Např. jen karlštejnský jez vzdouvá hladinu trvale o jeden metr. Vliv sedimentů se tedy například ve vzduť nad karlštejnským jezem (stejně tak nad jezem v Hlásné Třebani a nad dalšími jezy) vůbec neprojeví!
2. Při kulminaci povodně, jaká byla v loňském srpnu, kdy hladina vystoupila v Karlštejně o více než 4 metry, by nánosy vytvořené loňskou povodní byly odneseny dle velikosti a váhy jednotlivých částic sedimentů o 5 – 50 km dále po proudu a průtočný profil by neovlivnily vůbec. Hysterie okolo bagrování koryta řeky a představa o tom, že vybagrovaná řeka zabrání povodním, je tedy zcela zcestná. **Opakovaně zdůrazňujeme, že povodňové nánosy nejsou příčinou, ale následkem povodní.**
3. Nánosy v řece mají z hlediska povodní význam pouze v podobě ostrůvků nanesených v řece a pouze z toho hlediska, že vytváří potenciální záchytný bod pro předměty a led při jarním tání. Mohlo by tedy dojít k zachycení unášených předmětů (např. stromů) nebo ledu o tyto ostrůvky a k vytvoření překážky v podobě zátarasu v řece, nad nímž by došlo ke vzduť vody. Pokud je nám známo, Správa CHKO Český kras počítá s vytipováním těchto míst k vybagrování a k odstranění nánosů a ani naše organizace nebude v těchto odůvodněných případech odtěžení bránit.

4. Velká voda – povodeň po miliony let formuje profil říčních koryt přirozeně tak, aby odtok vody byl co nejrychlejší. Naopak pokud na řece neproběhne po řadu let žádná vyšší povodňová vlna, dochází k postupnému zanášení koryta řeky, jejímu meandrování, atp. K zahrazování profilů našich řek však zvláště v posledních stoletích přispívá mnohem více lidská činnost formou regulací – jezů, mostů a břehových násypů (jako např. právě na levém břehu Berounky v Karlštejně). Povodeň formuje říční koryto ve směru k jeho vyšší průtočnosti a přirozenému stavu – což se právě v loňském srpnu projevilo odnesením části uměle navrženého citovaného valu v Karlštejně. Místo abychom však akceptovali logiku věci a moudrost přírody, nasypává se nyní tento val uměle znovu a volá se po bagrování koryta jako po samospasitelném řešení. Ve skutečnosti jde, kromě několika uvedených ostrůvků, o zájem jediný – zájem ekonomický. Firmy provádějící bagrování řek dostanou za vyčištění koryt řek dobře zapláceno z kapes daňových poplatníků a získané šטרkopísky výhodně zpeněží. Za těchto okolností není divu, že se jim vyplatí přesvědčovat starosty a občany, jakým hrozným rizikem pro ně jsou náplavy v řekách.
5. Hlavním rizikem povodní přede vším ostatním je však nevhodné uspořádání širšího povodí celé Berounky, kdy lidská činnost, skladba kultur, rozdělení pozemků atp. směřuje k minimalizaci retenční schopnosti krajiny. V důsledku toho dešťová voda není v krajině dostatečně zadržována a rychle odtéká do potoků a řek. Starostové obcí a územní plánovači mají v tomto směru velký dluh a měli by věnovat mnohem více pozornosti uspořádání krajiny v katastru své obce. Chápeme však, že jde o složitý problém a že je mnohem jednodušší a pro občany srozumitelnější populisticky svést vinu na nevybagrované řeky a ochránáře, kteří za to mohou.
6. Užovka podplamatá, velevrub malířský, či jiné chráněné a ohrožené druhy živočichů jsou v celé této kauze zástupným problémem. Je zřejmé, že se velmi hodí na titulky novinových článků, aby se zvýšila prodejnost a aby neinformovaný čtenář kroutil hlavou nad bezcitností těch ochránářů, kteří by obětovali nevinné lidské životy za hady a škeble. Tato emotivní manipulace však poněkud bledne ve chvíli, kdy se na základě pragmatických faktů ukazuje, že ono to bagrování až tak potřebné není a když, tak pouze někde – výběrově. Pokud však starosta Berouna vyzývá v oficiálním prohlášení, aby Správa CHKO „hodnotila situaci z jiného úhlu pohledu a nebránila investicím“, tak vlastně vyzývá, aby orgán státní správy v ochraně přírody porušil zákon. Vzhledem k tomu, že jde o zásah do biotopu a ohrožení zvláště chráněných živočichů, je Správa CHKO povinna ze zákona postupovat tak, jak postupuje, tedy žádat biologický průzkum a ve správním řízení pak po zvážení všech okolností vydat případně příslušná povolení, nebo i výjimky. V některých těchto případech dokonce není rozhodnutí ani v pravomoci Správy CHKO a o výjimce bude muset podle zákona rozhodnout Ministerstvo životního prostředí. Pokud by Správa CHKO postupovala tak, jak apeluje pan starosta, byl by nejméně její vedoucí po zásluze odvolán z funkce pro porušení zákona a možná i trestně stíhán. Postup pana starosty je tedy poněkud neprofesionální a hlavně velmi nekolegiální k vedoucímu Správy CHKO. Nebude to totiž on, kdo by za takové nezákonnosti nesl odpovědnost.
7. Problém, který je předmětem prohlášení starosty Berouna, leží v okolí obce Karlštejn, tedy 10 km po proudu od Berouna. Chápeme tedy prohlášení pana starosty jako snahu o jakousi „kolegiální“ podporu obci Karlštejn. Pokud však víme, tak názor zastupitelstva obce Karlštejn není v přímém rozporu s názorem Správy CHKO Český kras a s názorem Povodí Vltavy. Možná si starosta Berouna měl nejprve zatelefonovat do Karlštejna a nerozpoutávat nekonstruktivní vášně a emoce u svých sousedů. Není nám také zřejmé, proč je do prohlášení pana starosty neorganicky včleněn problém lednové povodně v Berouně, jestliže leží mimo území CHKO a je zde tedy místně příslušným orgánem ochrany přírody úřad města Berouna. Snad to lze chápat i jako sebekritiku pana starosty.
8. V závěru bychom rádi upozornili, že naše organizace ve spolupráci se Správou CHKO Český kras v loňském roce po povodních organizovala velké úklidové brigády i jednotlivé konkrétní pomoci postiženým občanům v Karlštejně a v Hlásné Třebani. Správa CHKO Český kras organizovala pomoc psychologů v Karlštejně a poskytla přístřeší některým postiženým občanům až do počátku tohoto roku. Odstraňování následků povodní na chráněných částech přírody a na naučných stezkách již stálo ochránce přírody tisíce hodin práce a nemalé investice. Ubezpečujeme starostu Berouna, že víme, co to je povodeň i jaké lidské neštěstí může způsobit. Žádáme ho proto, aby si od svých podřízených vyžádal objektivní fakta a nadále věcně jednal o takových řešeních, která přinesou skutečnou pomoc obyvatelům i přírodě v CHKO Český kras.

S pozdravem

David Mareš
místopředseda sdružení

MALLORN, o.s.
Chelčického 12/1130
130 00 Praha 3
(4)